

Psikolojik Danışman Adaylarının Duygusal Zekâ Düzeyleri ile Psikolojik Danışma Öz-Yeterliklerinin İncelenmesi

Doç. Dr. Betül DÜŞÜNCELİ*

Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Sakarya / Türkiye,
bbayraktar@sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6794-8811

Doktorant Beyza Nur TUFAN

Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya / Türkiye,
beyza.tufan1@ogr.sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5352-4930

Uzm. Psk. Dan. Gamze DEMİREL

İstanbul / Türkiye,
gamze.demirel@ogr.sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3473-3726

Öz

Psikolojik danışmanların mesleklerinin gerekliliklerini yerine getirme sürecinde sahip olması gereken özellikler uzun süredir araştırmaların konusu olma özelliğini taşımaktadır. Buradan hareketle araştırmada psikolojik danışman adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ile psikolojik danışma öz-yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca psikolojik danışman adaylarının duygusal zekâ düzeylerinin ve psikolojik danışma öz-yeterliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi araştırmanın amaçlarından bir diğerini oluşturmaktadır. Araştırmaya Sakarya Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi ve Sabahattin Zaim Üniversitesi olmak üzere dört üniversiteden toplam 200 psikolojik danışman adayı gönüllü katılım sağlamıştır. Psikolojik danışman adayları adı geçen üniversitelerin Rehberlik ve Psikolojik

* Sorumlu Yazar. Tel: +90 264 29 53 980 | Araştırma Makalesi.

Makale Tarih Bilgisi. Gönderim: 22.06.2020, Kabul: 13.03.2021, Basım: Haziran, 2022

Danışmanlık lisans programlarının son sınıflarında öğrenim görmekte olan ve “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulamaları” dersini almış öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında veriler, Schutte Duygusal Zekâ Testi ve Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği ile toplanmıştır. Araştırmada tarama yöntemi uygulanmış olup, veriler SPSS programında analiz edilmiştir. Verileri test etmek için Spearman Sıra Farkları korelasyon analizi ve Mann Whitney U Testi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda psikolojik danışman adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ile psikolojik danışma öz-yeterlikleri alt ölçekleri (yardım becerileri öz-yeterliği, oturma yönetmeye ilişkin öz-yeterlik ve zorluklara ilişkin öz-yeterlik) ve psikolojik danışma öz-yeterlikleri ölçeği toplam puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca kadınların yardım becerileri öz-yeterliği puanlarının erkeklerin puanlarından; gönüllü staj faaliyetlerine katılmış olanların duygusal zekâ düzeyleri ve yardım becerileri öz-yeterliklerinin diğerlerinden istatistiksel olarak daha yüksek olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik danışman adayı; Duygusal zekâ; Psikolojik danışma öz-yeterliği; Yardım becerileri öz-yeterliği; Oturma yönetmeye ilişkin öz-yeterlik; Zorluklara ilişkin öz-yeterlik.

An Investigation of the Relationship between Emotional Intelligence Levels and Counseling Self-Efficacy of Psychological Counselor Candidates

Abstract

The characteristics that psychological counselors must have in the process of fulfilling the requirements of their profession have been the subject of research for a long time. The aim of this study is to examine the relationship between emotional intelligence levels and counseling self-efficacy of psychological counselor candidates. In addition, examination of emotional intelligence levels and counseling self-efficacy of psychological counselor candidates in terms of diverse variables is another aim of study. A total of 200 psychological counselor candidates from Sakarya University, Düzce University, Uludağ University and Sabahattin Zaim University participated voluntarily. Psychological counselor candidates are the senior students who are studying Psychological Counseling and Guidance in the undergraduate programs of the aforementioned universities and who have taken “Individual Counseling Practices” course. In the scope of the research, the data were collected by the Schutte Emotional Intelligence Scale and the Psychological Counseling Self-Efficacy Scale. In the research, the screening method was applied and the data was analyzed in the SPSS program. Spearman Rank Differences correlation analysis and Mann Whitney U test were

applied to test the data. As a result of the study, a moderately statistically significant positive relation was found between the emotional intelligence levels and psychological counseling self-efficacy subscales (helping skill self-efficacy, session management self-efficacy and counseling challenges self-efficacy), and total scores of psychological counseling self-efficacy scale. In addition, women's helping skill self-efficacy scores were found statistically higher than men's; and those who participated in internship activities had higher emotional intelligence levels and helping skill self-efficacy than others.

Keywords: Psychological counselor candidate; Emotional intelligence; Counseling self-efficacy; Helping skill self-efficacy; Session management self-efficacy; Counseling challenges self-efficacy.

Extended Summary

Purpose

The positive effect of psychological counseling on the individual has been proven by many scientific studies and tested by experimental methods (Çetiner, 1992; Çolak, 2010; Dielman and Franklin, 1998; Düşünceli, 2015; Vural, 2010). The most important factor contributing to the effectiveness of this process is undoubtedly psychological counselors. The characteristics that psychological counselors must have, such as occupational self-efficacy (Koçak, 2018) and emotional intelligence contribute to counseling skills of psychological counselors, counseling sessions and development of the client in therapy sessions (Martin, Easton, Wilson, Takemoto and Sullivan, 2004).

The aim of this study is to examine the emotional intelligence levels and counseling self-efficacy of psychological counseling candidates and to determine the relationship of emotional intelligence with counseling self-efficacy, helping skill self-efficacy, session management self-efficacy and counseling challenges self-efficacy.

Method

This study examines the relationship between emotional intelligence levels and counseling self-efficacy of psychological counselor candidates, so the relational screening model, which is the type of screening model, was used in the research. A total of 200 psychological counselor candidates (144 women, 56 men) from four universities; 70 from Sakarya University (35%), 60 from Düzce University (30%), 44 from Sabahattin Zaim University (22%) and 26 from Uludağ University (13%) constitute the sample of the study. The participants were applied the original form of Schutte Emotional Intelligence Test which was developed by Schutte, Malouff, Hall, Haggerty, Cooper,

Golden and Dornheim in 1998, and whose validity and reliability studies were conducted and adapted to Turkish by Tatar, Tok, Tekin-Bender and Saltukoğlu (2017) and the Psychological Counseling Self-Efficacy Scale which was developed by Lent, Hill and Hoffman in 2003 and adapted to Turkish by Pamukçu and Demir (2013), was used as a data collection tool. The analysis of the data obtained from the research was made with the SPSS package program. For analysis, Spearman's Rank-Difference correlation analysis and Mann-Whitney U Test were applied.

Results

According to the findings of the study, there is a moderately statistically significant positive relation between emotional intelligence levels and psychological counseling self-efficacy subscales (helping skill self-efficacy, session management self-efficacy and counseling challenges self-efficacy), and the total scores of psychological counseling self-efficacy scale.

Counselor candidates' helping skill self-efficacy scores differ significantly depending on gender: women's helping skill self-efficacy scores are statistically higher than men's. Psychological counselor candidates' emotional intelligence levels, session management self-efficacy, counseling challenges self-efficacy, and total scores on the psychological counseling self-efficacy scale do not differ significantly depending on gender.

The emotional intelligence levels and helping skill self-efficacy of the psychological counselor candidates differ significantly depending on whether or not they have participated in internship activities. Psychological counselor candidates' session management self-efficacy, counseling challenges self-efficacy, and total scores on the psychological counseling self-efficacy scale do not differ significantly depending on whether or not they have done internship.

Discussion

Psychological counseling is classified as a helping profession. In this context, in Şakar's study (2018), it can be said that the finding related to increasing altruism as the level of emotional intelligence increases, is similar to the finding that the level helping skill self-efficacy subdimension increases as the level of emotional intelligence increases. When having session management self-efficacy is assessed among the characteristics of effective psychological counselors; the finding of Çapri and Demiröz (2016), regarding that emotional intelligence increases the effective psychological counselor's qualifications, can be said to be supportive of a positive relationship between

emotional intelligence and session management self-efficacy, also in the current study.

The positive relationship between emotional intelligence and psychological strength variables that Armstrong, Galligan and Critchley (2011) found supports the positive relationship between self-efficacy to managing challenges and emotional intelligence in the scope of the current study. When the studies coinciding with the findings of the current study analyzed, the studies of Çapri and Demiröz (2016), Durmuşçelebi and Karayağız (2018) reveal a positive relationship between the psychological counselor candidates' emotional intelligence levels and their total scores of the psychological counseling self-efficacy scale. In parallel with the current study, Kılıç's (2019) research on psychological counselor candidates, which investigates the relationship between emotional intelligence and self-efficacy perceptions by some variables, has showed that women have higher self-efficacy levels than men, regarding helping skill factor of psychological counseling self-efficacy.

The research findings have showed that psychological counselor candidates' emotional intelligence levels, session management self-efficacy, counseling challenges self-efficacy, and total scores of self-efficacy do not differ depending on gender.

In parallel with the current research, there are studies that reveal that emotional intelligence can improve in the literature and experiences and extra activities increase the emotional intelligence levels of psychological counselors (Maboçoğlu, 2006; Semiz-Köroğlu, 2006; Türkekul, 2019). In parallel with the current research again, it has been determined that the practices done and experiences gained in the field of psychological counseling and the activities towards personal and social development increase self-efficacy perceptions (Fırıncı-Kodaz and Vural-Batık, 2018; Meyer, 2012).

Conclusion

By developing this study, existing scales can be applied to the psychological counselors who are already working in the field as well as to the psychological counselor candidates and a comparison study can be conducted. By doing a longitudinal study with the current sample, the effect of internship experience can be tested again in future periods. Practices enhancing emotional intelligence and self-efficacy can be included in the curricula of Psychological Counseling and Guidance Programs, and emotional intelligence can be added to the programs as an elective course to improve the skills of

counselor candidates.

Although the number of samples constitutes the limitation of the research, the fact that the study was conducted at four different universities and in four different cities the strength of the research of the study. The results of the research are also considered to contribute to the awareness about the emotional intelligence levels of the psychological counselor candidates and about how self-efficacy perceptions are related, and contribute to the planning processes for the institutions that support the organizations of the Psychological Counseling and Guidance programs.

Giriş

Günümüzde bireylerin içinde buldukları olumsuz yaşam olayları ile baş edebilmelerinde ve kendilerini tanıma süreçlerinde psikolojik yardım önemli bir rol üstlenmektedir. Psikolojik danışma; bireyin kendisini ve etrafındaki imkanları fark etmesi, seçme ve planladığı kararları uygulama becerisini geliştirmesi, problemlerinin farkına varıp çözümler üretebilmesi (Demirel, 2013), çevresiyle uyumlu olması ve kendini gerçekleştirmesi için belli kuram ve ilkeler göz önüne alınarak uzman kişiler tarafından sunulan profesyonel yardım sürecidir (İkiz, 2016). Bu bağlamda çeşitli amaçlara yönelik gerçekleştirilen psikolojik danışma süreçlerinin birey üzerindeki olumlu etkisi pek çok bilimsel çalışma ile kanıtlanmış ve deneysel yöntemlerle sınanmıştır (Çetiner, 1992; Çolak, 2010; Dielman ve Franklin, 1998; Düşünceli, 2015; Vural, 2010). Bu sürecin etkililiğine katkı sağlayan en önemli unsur kuşkusuz psikolojik danışmanlardır. Psikolojik danışmanlardan mesleğin gerektirdiği düzeyde empati becerisine sahip olması (Gülbağçe ve Özkurt, 2016), sosyal etkileşim odaklı, duygu ve düşüncelerini anlayan, yeni deneyimlere açık bireyler olması (Çivitci ve Arıcıoğlu, 2012), farklı kültürlerle duyarlı olması (Bektaş, 2006), entelektüel yeterlik, enerji, esneklik, destek, iyi niyet ve öz-farkındalık özelliklerine sahip olması beklenmektedir (İkiz ve Totan, 2014). Psikolojik danışmanların sahip olması gereken özelliklere ek olarak mesleki öz-yeterlik (Koçak, 2018) ve duygusal zekâ da danışmanlık becerilerine, psikolojik danışma seanslarına ve terapi oturumlarında danışanların gelişimine katkı sağlamaktadır (Martin, Easton, Wilson, Takemoto ve Sullivan, 2004). İçerik açısından zengin ve işlevsel danışma süreçlerinin gerçekleştirilebilmesi için psikolojik danışmanların duygusal zekâ düzeylerini ve öz-yeterliklerini fark etmeye ve geliştirmeye yönelik araştırmalar önem taşımaktadır.

Psikolojik danışma öz-yeterliği hem psikolojik danışman adaylarının

hem de uzman olan psikolojik danışmanların ileride yürütecekleri bir psikolojik danışma oturumuna ilişkin yeterliklerine yönelik inançlarını içermektedir (Çapri ve Demiröz, 2016). Öz-yeterlik, psikolojik ve fiziksel sağlık, yaratıcılık, problem çözme, benlik saygısı gibi kişi için olumlu sonuçlara yol açmaktadır (Gecas, 1989). Öz-yeterlik kavramını ilk kez kullanan Bandura (1993) algılanan öz-yeterliğin bireylerin bilişsel ve akademik gelişimlerine önemli bir katkıda bulunduğunu ortaya koymuştur. Etkili psikolojik danışman niteliklerine sahip psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlik düzeylerinin arttığını bulgulayan çalışmalar mevcuttur (Yayla ve İkiz, 2017). Bir başka ifadeyle psikolojik danışma becerilerine sahip olmak danışmanın öz yeterliğini arttırmaktadır (Sali-Bilgiç, 2011). Ayrıca psikolojik danışmanların kazandıkları deneyimler ve aldıkları eğitimler de öz-yeterliklerinin artmasına etki eden unsurlar arasında yer almaktadır (Yüksel, Diken, Aksoy ve Karaaslan, 2012). Alanyazındaki çalışmaların psikolojik danışmanların alana ilişkin öz-yeterliklerinin önemini vurguladığı görülmektedir.

Zekânın pek çok alanı bulunmakta ve araştırmanın inceleme konusu olan duygusal zekâ bunlardan birini oluşturmaktadır. Duygusal zekâ IQ testlerindeki puanların tersine bireyin kendisinin ve başkalarının duygularını algılama, ifade etme ve düzenleme becerisindeki başarısı ile ilişkilidir (Plotnik, 2009). Aynı zamanda bireyin duygularını etkili şekilde yönetmesini ifade etmektedir (Santrock, 2014). Duygusal zekâ kavramı ilk olarak Peter Salovey ve John Mayer (1990) tarafından ortaya atılmıştır. Daniel Goleman (1995) ise Duygusal Zekâ (Emotional Intelligence) isimli kitabıyla kavramın yaygınlaşmasında önemli bir rol üstlenmiştir. Salovey ve Mayer (1990)'in tanımı ile duygusal zekâ, bilgiyi davranış ve düşünceleri yönlendirmek için kullanma, kendisinin ve başkalarının duygu ve düşüncelerini izleme, bunları birbirinden ayırt etme ve aynı zamanda kendisinin ve başkalarının duygularını yönetebilme becerisidir. Bu bağlamda duygusal zekâ iletişim sürecinde önemli bir yere sahiptir.

İnsanlarla etkileşim halinde olan psikolojik danışmanlarda olması gereken özelliklerden biri ise duyguların ayrımında olma becerisidir (Hackney ve Cormier, 2008). Bu da kavramsal anlamda duygusal zekâyâ işaret etmektedir. Alanyazında psikolojik danışma ve rehberlik programından mezun olan bireylerin duygusal zekâlarının başka alanlardan mezun olanlara kıyasla daha yüksek olduğuna dair çalışmalara rastlanmaktadır (Altınkaynak ve Çakır, 2015). Amerika'da 66'sı eğitimine devam eden, 74'ü profesyonel psikolojik

danışman olan 140 psikolojik danışman üzerinde yapılan araştırmanın bulguları da profesyonel danışmanlar olarak kariyerlerine hazırlanan bireylerde duygusal zekânın önemli bir yapı olduğu sonucunu ortaya koymaktadır (Easton, Martin Jr. ve Wilson, 2008). Duygusal zekânın sabit bir yapı olmayıp, verilen eğitime bağlı olarak geliştirilebilmesi (Avcı, 2018) de psikolojik danışman eğitiminde duygusal zekâyâ yer verilmesinin işlevsel olduğunu gösterebilir.

Psikolojik danışman adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ile psikolojik danışma öz-yeterliklerini incelemeyi amaçlayan bu çalışmanın amacı duygusal zekânın danışma öz-yeterliği, öz-yeterliliğin alt boyutları olan yardım becerileri öz-yeterliği, oturum yönetmeye ilişkin öz-yeterlik ve psikolojik danışma sürecindeki zorluklara ilişkin öz-yeterlik ile ilişkisini ortaya koymaktır. Bu bağlamda araştırma; duygusal zekâ düzeyi ile danışma öz yeterliği arasındaki ilişkinin incelenmesinin; psikolojik danışman adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ile öz-yeterlik algılarının nasıl bir ilişkiye sahip olduğuna ilişkin farkındalıklarının artmasına katkı sağlayarak, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programlarına ait eğitimlerin etkili bir şekilde düzenlenmesini destekleyebileceği düşünülmektedir. Ayrıca psikolojik danışman adaylarının duygusal zekâ düzeylerinin ve psikolojik danışma öz-yeterliklerinin cinsiyet ve gönüllü staj faaliyetlerine katılma durumları açısından incelenmesi araştırmanın amaçlarından bir diğerini oluşturmaktadır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma psikolojik danışman adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ile psikolojik danışma öz-yeterliği arasındaki ilişkiyi incelediğinden araştırmada tarama modelinin bir çeşidi olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İki ya da daha fazla değişken arasındaki değişimin varlığı ve derecesini belirlemede kullanılan araştırma modeline ilişkisel tarama modeli denmektedir (Karasar, 2010).

Çalışma Grubu

Araştırmaya Sakarya Üniversitesinden 70 (%35), Düzce Üniversitesinden 60 (%30), Sabahattin Zaim Üniversitesinden 44 (%22) ve Uludağ Üniversitesinden 26 (%13) olmak üzere dört üniversiteden toplam 200 psikolojik danışman adayı (144 kadın, 56 erkek) gönüllü katılım sağlamıştır. Yaşları 20 ile 26 arasında değişen psikolojik danışman adayları adı geçen üniversitelerin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans programlarının son sınıflarında

öğrenim görmektedir. Katılımcıların Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeğini sağlıklı yanıtlatabilmeleri için “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulamaları” dersini almış olmaları ön koşul olarak belirlenmiş ve ön koşula uymayan öğrenciler araştırmaya dâhil edilmemiştir. İçeriği gereği Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği sorularını, bireyle psikolojik danışma uygulaması yapmış öğrencilerin yanıtlamaları araştırmanın amaçları açısından uygun bulunmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında veriler, Kişisel Bilgi Formu, Schutte Duygusal Zekâ Testi ve Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği ile toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formunda öğrenim gördükleri üniversite, cinsiyet ve Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanına yönelik gönüllü staj faaliyetlerine katılma durumuna ilişkin sorulara yer verilmiştir.

Schutte Duygusal Zekâ Testi

Bu çalışmada Schutte, Malouff, Hall, Haggerty, Cooper, Golden ve Dornheim tarafından 1998 yılında geliştirilmiş olan, Tatar, Tok, Tekin-Bender ve Saltukoğlu (2017)’nin Türkçeye uyarlayarak geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarını yaptığı asıl form Schutte Duygusal Zekâ Testi (Emotional Intelligence Test) kullanılmıştır. Ölçek 5’li likert tipidir (1. kesinlikle katılmıyorum, 2. katılmıyorum, 3. fikrim yok, 4. katılıyorum, 5. kesinlikle katılıyorum) ve yetişkin bireyler için geliştirilmiştir. Ölçekte 62 maddeden oluşan madde havuzu içerisinde AFA ile 33 madde seçilmiştir. Ölçeğin 5., 28. ve 33. maddeleri ters kodlanmaktadır. Test üzerinden toplam puan elde edilerek duygusal zekâ düzeyinin yüksek olup olmayışı ölçülmektedir. Yine test yapısı tek boyutlu alınarak önce açımlayıcı faktör analizi daha sonra da doğrulayıcı faktör analiziyle (DFA) test edilerek doğrulayıcı faktör analizi sonuçları doğrultusunda sınır düzeyde kabul edilebilir tek boyutlu faktör yapısından oluşmaktadır. Testin iç tutarlılık katsayısı için Cronbach Alfa değeri 0.86 olarak bulunmuştur. Test tekrar test sonuçlarına göre 15 gün sonra uygulanan test geçerlik katsayısı 0.81, 30 gün sonra uygulanan test geçerlik katsayısı ise 0.78 bulunmuştur. İki ayrı uygulamayla yürütülen ölçüt bağıntılı geçerlik çalışmasına göre SDZT-33-Tr’nin TAS-20 ile arasında -0.63, GGSDZÖ ile arasında da 0.87 bağıntı katsayıları gözlenmiştir (Tatar ve ark., 2017).

Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği

Psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma öz-yeterliği düzeylerinin ölçülmesi amacıyla Lent, Hill ve Hoffman tarafından 2003 yılında geliştirilen “Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği”nin Türkçeye uyarlaması Pamukçu ve Demir (2013) tarafından yapılmıştır. Ölçek içerisinde üç faktör ve 41 madde bulunmaktadır. İlk faktör 15 maddeden oluşan yardım becerileri öz-yeterliği; ikinci faktör 10 maddeden oluşan oturma yönetmeye ilişkin öz-yeterlik, üçüncü faktör ise 16 maddeden oluşan psikolojik danışma sürecindeki zorluklara ilişkin öz-yeterliktir. “Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği” hiç güvenmiyorum (0) ve tamamen güveniyorum (9) şeklinde 10’lu derecelendirmeye sahiptir. Güvenirlilik çalışmaları sonucunda ölçeğin özgün biçiminin iç tutarlılığı .97’dir. Alt ölçeklerde iç tutarlık katsayısı ise .79 ile .94 arasında değişmektedir. Ölçeğin psikolojik danışman adaylarının, psikolojik danışma öz-yeterliklerini ölçmede yeterli olduğu görülmektedir (Pamukçu ve Demir, 2013).

Veri Toplanması ve Analizi

Araştırmacılar çalışma verilerini Sakarya Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi ve Sabahattin Zaim Üniversitesinde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans programlarının son sınıflarında öğrenim görmekte olan öğrencilere, öğrenim gördükleri sınıflarda uygulamıştır. Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersini alarak, psikolojik danışma süreci yönetmiş 200 psikolojik danışman adayı çalışmaya gönüllü katılım sağlamıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizi SPSS paket programı ile yapılmıştır. Psikolojik danışman adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ile psikolojik danışma öz-yeterlikleri arasında ilişki olup olmadığını test etmek için verilerin normal dağılım göstermemesi sebebiyle Spearman Sıra Farkları korelasyon analizi kullanılmıştır. Ayrıca psikolojik danışman adaylarının duygusal zekâ düzeylerinin ve psikolojik danışma öz-yeterliklerinin cinsiyete ve gönüllü staj faaliyetlerine katılma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla verilerin normal dağılım göstermemesi sebebiyle Mann Whitney U Testi uygulanmıştır.

Bulgular

Psikolojik danışman adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ile psikolojik danışma öz-yeterlikleri arasında ilişki olup olmadığını test etmek için yapılan Spearman Sıra Farkları korelasyon analizi sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Spearman Sıra Farkları Korelasyon Analizi Sonuçları

		Psikolojik Danışma Öz Yeterliği Ölçeği Alt Ölçekleri			Psikolojik Danışma Öz Yeterliği Ölçeği Toplam Puanları
		Yardım Becerileri Öz-Yeterliği	Oturum Yönetmeye İlişkin Öz-yeterlik	Zorluklara İlişkin Öz-yeterlik	
Duygusal Zekâ Ölçeği	Korelasyon Katsayısı	.346	.362	.321	.405
Toplam	<i>p</i>	.000	.000	.000	.000
Puanları	<i>n</i>	200	200	200	200

Tablo 1'e göre psikolojik danışman adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ile psikolojik danışma öz-yeterlikleri alt ölçekleri (yardım becerileri öz-yeterliği, oturma yönetmeye ilişkin öz-yeterlik ve zorluklara ilişkin öz-yeterlik) ve psikolojik danışma öz-yeterlikleri ölçeğinin toplam puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0.01$).

Psikolojik danışman adaylarının duygusal zekâ düzeylerinin ve psikolojik danışma öz-yeterliklerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Cinsiyete Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	<i>n</i>	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	<i>U</i>	<i>p</i>
Duygusal Zekâ	Kadın	144	105.38	15174.00	3330.000	.056
	Erkek	56	87.96	4926.00		
	Toplam	200				
Yardım Becerileri Öz-Yeterliği	Kadın	144	105.85	15242.00	3262.000	.036
	Erkek	56	86.75	4858.00		
	Toplam	200				
Oturum Yönetmeye İlişkin Öz-Yeterlik	Kadın	144	105.08	15131.50	3372.500	.073
	Erkek	56	88.72	4968.50		
	Toplam	200				
Zorluklara İlişkin Öz-Yeterlik	Kadın	144	98.42	14173.00	3733.000	.416
	Erkek	56	105.84	5927.00		
	Toplam	200				
Psikolojik Danışma Öz Yeterliği Ölçeği Toplam Puanları	Kadın	144	103.29	14873.50	3630.500	.275
	Erkek	56	93.33	522.50		
	Toplam	200				

Tablo 2'ye göre psikolojik danışman adaylarının yardım becerileri öz-yeterliği puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p < 0.05$). Kadınların yardım becerileri öz-yeterliği puanları erkeklerin puanlarından istatistiksel olarak daha yüksektir. Psikolojik danışman adaylarının duygusal zekâ düzeyleri, oturma yönetmeye ilişkin öz-yeterlikleri, zorluklara ilişkin öz-yeterlikleri ve psikolojik danışma öz yeterliği ölçeği toplam puanları cinsiyete

göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Psikolojik danışman adaylarının duygusal zekâ düzeylerinin ve psikolojik danışma öz-yeterliklerinin gönüllü staj faaliyetlerine katılma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Gönüllü Staj Faaliyetlerine Katılma Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Staj Faaliyetlerine Katılma	n	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	<i>p</i>
Duygusal Zekâ	Evet	83	111.68	9269.50	3927.500	.021
	Hayır	117	92.57	10830.50		
	Toplam	200				
Yardım becerileri Öz-Yeterliği	Evet	83	113.23	9398.00	3799.000	.009
	Hayır	117	91.47	10702.00		
	Toplam	200				
Oturum Yönetmeye İlişkin Öz-yeterlik	Evet	83	109.08	9053.50	4143.500	.077
	Hayır	117	94.41	11046.50		
	Toplam	200				
Zorluklara İlişkin Öz-yeterlik	Evet	83	103.03	8630.00	4567.000	.474
	Hayır	117	98.03	11470.00		
	Toplam	200				
Psikolojik Danışma Öz Yeterliği Ölçeği Toplam Puanları	Evet	83	109.41	9081.00	4116.000	.067
	Hayır	117	94.41	11019.00		
	Toplam	200				

Tablo 3'e göre psikolojik danışman adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ve yardım becerileri öz-yeterlikleri gönüllü staj faaliyetlerine katılma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanına yönelik olarak (Alan Çalışması ve Kurum Deneyimi kapsamı dışında) gönüllü staj faaliyetlerine katılmış olanların duygusal zekâ düzeyleri ve yardım becerileri öz-yeterlikleri, bu faaliyetlere katılmamış olanlara göre istatistiksel olarak daha yüksektir. Psikolojik danışman adaylarının oturum yönetmeye ilişkin öz-yeterlikleri, zorluklara ilişkin öz-yeterlikleri ve psikolojik danışma öz yeterliği ölçeği toplam puanları ise gönüllü staj faaliyetlerine katılma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Tartışma

Yapılan çalışmada psikolojik danışman adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ile psikolojik danışma öz-yeterlikleri alt ölçekleri (yardım becerileri öz-yeterliği, oturum yönetmeye ilişkin öz-yeterlik ve zorluklara ilişkin öz-yeterlik) ve psikolojik danışma öz-yeterlikleri ölçeği toplam puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Alanyazında duygusal zekâ düzeyi arttıkça genel olarak psikolojik danışma

öz-yeterliğinin de arttığını gösteren çalışmalara rastlanmasına karşın (Çapri ve Demiröz, 2016; Easton ve ark., 2008; Durmuşçelebi ve Karayağız, 2018) duygusal zekâ ve psikolojik danışma öz-yeterlikleri alt ölçekleri ile ilgili bir ilişkilendirmeye rastlanmamıştır. Bu bağlamda duygusal zekâ ve yardım becerileri öz-yeterliği arasındaki pozitif yönde anlamlı ilişkiyi destekleyebilecek benzer nitelikte çalışmalar incelenmiştir. Tanımı prososyal davranış ekseninde yardımseverlik olarak karşımıza çıkan özgecilik kavramı (Karadağ ve Mutafçılar, 2009) geniş kapsamıyla yardım becerileri öz-yeterliğini içine almaktadır. Nitekim psikolojik danışma bir yardım mesleği olarak sınıflandırılmaktadır. Bu doğrultuda psikolojik danışma alanını başkalarına yardımcı olduğu için önemli gören psikolojik danışman adaylarından mesleğe ilişkin kişisel eğilimleri yüksek bulunmuştur (Korkut-Owen ve Tuzgöl-Dost, 2020a). Şakar (2018)'ın çalışmasında duygusal zekâ düzeyi arttıkça özgeciliğin artmasına ilişkin bulgusu, mevcut araştırmada da duygusal zekâ düzeyi arttıkça yardım becerileri öz-yeterliği alt boyutunun artması bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Duygusal zekânın psikolojik danışmanları başkalarına yardımda bulunmaya, duygularına ve hislerine odaklanarak yardım becerilerini kullanmaya yönlendirdiği düşünülebilir.

Oturum yönetmeye ilişkin öz-yeterliğe sahip olmak etkili psikolojik danışman özellikleri arasında değerlendirildiğinde Çapri ve Demiröz (2016)'ün duygusal zekânın etkili psikolojik danışman niteliklerini arttırdığına ilişkin bulgusunun, mevcut çalışmanın duygusal zekâ ve oturum yönetmeye ilişkin öz-yeterlikleri arasındaki pozitif ilişkiyi destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Duygusal zekâsı yüksek olan psikolojik danışman adaylarının oturum yönetmeye ilişkin psikolojik yeterliklerinin yüksek olması araştırmanın beklenen sonuçları arasında değerlendirilebilir.

Psikolojik danışman adaylarının danışma sürecinde yaşayabilecekleri zorluklara ilişkin gösterdikleri tepkilerin bir anlamda onların psikolojik dayanıklılıklarını gösterdiği söylenebilir. Nitekim psikolojik dayanıklılık stresli yaşam olayları karşısında bir direnç mekanizması olarak çalışmaktadır (Terzi, 2016). Bu bağlamda, Armstrong, Galligan ve Critchley (2011)'in duygusal zekâ ve psikolojik dayanıklılık değişkenleri arasında buldukları pozitif yöndeki ilişki, mevcut çalışmada zorluklara ilişkin öz-yeterlik ile duygusal zekâ arasındaki pozitif yöndeki anlamlı ilişkiyi destekler niteliktedir.

Çapri ve Demiröz (2016) ile Durmuşçelebi ve Karayağız (2018)'in çalışmalarının da psikolojik danışman adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ile

psikolojik danışma öz-yeterlik ölçeği toplam puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki ortaya koyduğu, diğer bir deyişle psikolojik danışman adaylarının duygusal zekâ düzeyleri arttıkça psikolojik danışma öz-yeterliklerinin de arttığı görülmektedir. Bu bağlamda Çapri ve Demiröz (2016) ile Durmuş-çelebi ve Karayağız (2018)'ın bulguları mevcut çalışmanın bulguları ile örtüşmektedir. Alanyazın incelendiğinde; duygusal zekâ ve öz-yeterlik arasındaki ilişkiyi inceleyen psikolojik danışman adayları dışında örnekleme sahip başka araştırmaların da mevcut olduğu fark edilmektedir (Abdolvahabi, Bagheri, Haghghi ve Karimi, 2012; Chan, 2004; Moafian ve Ghanizade, 2009; Rastegar ve Memarpour, 2009; Salami, 2010). Bu çalışmalarda da duygusal zekâ arttıkça öz-yeterliğin arttığı görülmektedir.

Duygusal zekânın empati, duyguları yönetme, yaratıcı düşünme, yönlendirilmiş dikkat (Salovey ve Mayer, 1990) gibi kavramlarla ilişkili olması danışma sürecini etkin bir şekilde yürütebilmek için psikolojik danışmanlara avantaj sağlamaktadır. Bu bağlamda psikolojik danışma öz-yeterliği danışma anında gelişen beklenmedik durumlara karşı psikolojik danışmanın ne yapacağını bilmesine yardımcı olabilmektedir. Duygusal zekâ düzeyinin artması psikolojik danışmanların olası durumlarda ne tür tepkiler vereceklerini daha açık bir şekilde görebilmelerine olanak sunarak onların danışma beceri ve yeteneklerinin yani psikolojik danışma öz-yeterliklerinin artmasına katkı sağlamaktadır. Araştırmanın bulguları, empatiyi ve yardım sunmayı amaç edinen bir meslek olan psikolojik danışmanlık mesleğini seçen bireylerin duygusal zekâ düzeyleri arttıkça yönettikleri danışma sürecine ilişkin öz-yeterliklerinin arttığını ortaya koymaktadır.

Kadınların “Psikolojik Danışma Öz-Yeterlilik Ölçeği” alt ölçeklerinden yardım becerileri öz-yeterliliği puanlarının erkeklerin puanlarından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Kadınların yardım becerileri öz-yeterlik puanlarının erkeklere göre yüksek çıkmasının sebebi olarak kadınların yardım etme becerilerinde erkeklere göre kendilerini daha üstün ve yeterli gördükleri düşünülebilir. Kılıç'ın (2019) psikolojik danışman adayları üzerinde yaptığı bazı değişkenlere göre duygusal ve psikolojik danışma öz-yeterlik algıları arasındaki ilişkiyi incelediği bir çalışmada kadınların psikolojik danışma öz-yeterliğinin yardım becerileri faktöründe erkeklere göre daha yüksek öz-yeterlik düzeylerinin olduğu tespit edilmiştir. Kılıç'ın (2019) çalışmadaki cinsiyete ilişkin bulgu mevcut çalışmanın cinsiyete ilişkin bulgusuyla örtüşmektedir. Kadınlara toplum tarafından verilen rollerin onların duygusal

ve iletişimsel yönlerini daha fazla kullanmalarına olanak sağlayarak yardım becerileri öz-yeterliği puanlarının erkeklerden yüksek çıkmasına neden olduğu ileri sürülebilir. Ayrıca kadınlara toplum tarafından şefkatli, merhametli, anlayışlı, işlevsel ve anaç olma gibi yüklenen sorumlulukların (Günay ve Bener, 2011; Turan ve Özkan, 2017) kadınların yardım becerilerini artırarak bu alanda kendilerini öz-yeterli hissetmelerine katkı sağlamış olabileceği düşünülmektedir. Mevcut çalışmanın aksine Durmuşçelebi ve Karayağız'ın (2018) çalışmasında ise erkek öğrencilerin yardım becerileri öz-yeterliklerinin kız öğrencilerden daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Bu durum örneklem grublarının farklılıklara neden olduğunu göstermektedir.

Mevcut araştırmada psikolojik danışman adaylarının duygusal zekâ düzeylerinin, öz yeterliğin alt boyutlarından olan oturma yönetmeye ilişkin öz-yeterliklerinin, zorluklara ilişkin öz-yeterliklerinin ve öz-yeterlik toplam puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmüştür. Alanyazında da cinsiyete göre öz-yeterlik düzeylerinin değişmediği sonucuna ulaşan farklı çalışmalar (Erkan, 2011; Hashemi ve Ghanizadeh, 2011; Özteke, 2011; Sali-Bilgiç, 2011; Yayla ve İkiz, 2017) bulunmaktadır. Yüksel (2010) tarafından yapılan bir çalışmada ise rehber öğretmenlerin özel eğitime ilişkin öz-yeterlik algıları incelenmiş ve öz-yeterlik düzeylerinin erkeklerde kadınlardan daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Mevcut araştırma sonuçlarının Yüksel'in (2010) araştırma bulgularından farklılaşmasının nedeni öz-yeterliğin incelendiği alanın farklılaşmasından kaynaklanmış olabilir. Duygusal zekâ, bireylerin kendi gelişimlerine bağlı olduğundan oturma yönetmeye ilişkin öz-yeterlik, zorluklara ilişkin öz-yeterlik ve genel psikolojik danışma öz yeterliği de daha çok alınan eğitimlerle kendini geliştirme süreci ile artan alanlar olduğundan duygusal zekanın cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği düşünülmektedir.

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanına yönelik olarak (alan çalışması ve kurum deneyimi kapsamı dışında) gönüllü staj faaliyetlerine katılmış olanların duygusal zekâ düzeylerinin bu faaliyetlere katılmamış olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Yeşilyaprak (2001) duygusal zekânın mesleki eğitim ve mesleki uygulamalar ile geliştirilebileceğini ifade etmektedir. Bu durum duygusal zekânın zorunlu faaliyetlerin yanı sıra gönüllü olarak kendini geliştirmeye yönelik yapılan faaliyetlerle geliştirilebileceği yönünde açıklanabilir. Mevcut araştırmaya paralel olarak alanyazında duygusal zekânın geliştirebilir olduğunu, deneyimlerin ve ekstra yapılan faaliyetlerin psikolojik

danışmanların duygusal zekâ düzeylerini arttırdığını bulgulayan çalışmalar (Maboçoğlu, 2006; Semiz-Köroğlu, 2006; Türkecul, 2019) bulunmaktadır. Altınkaynak ve Çakır (2015) tarafından rehber öğretmenlerin duygusal zekâ düzeylerini inceledikleri çalışmalarında psikolojik danışmanların üniversitede aldıkları eğitimlerin ve gelişimleri açısından katıldıkları mesleki etkinliklerin duygusal zekâ düzeylerini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Duygusal zekânın bireylerde duygusal bir yetenek olarak var olduğu ve bireylerin bu yeteneklerini geliştirebileceği düşünüldüğünde psikolojik danışmanların alana yönelik yaptıkları staj faaliyetleri, kazandıkları deneyimler, aldıkları eğitimler ve her türlü kişisel, sosyal, mesleki gelişimlerini artırmak için katıldıkları uygulamalar onların duygusal zekâ düzeylerinin artmasına katkı sağlamaktadır.

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanına yönelik olarak (alan çalışması ve kurum deneyimi kapsamı dışında) gönüllü staj faaliyetlerine katılmış olanların psikolojik danışma öz-yeterlik ölçeği alt ölçeklerinden yardım becerileri öz-yeterlikleri puanlarının bu faaliyetlere katılmamış olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Psikolojik danışma öz-yeterliği; psikolojik danışmanların terapötik süreçte yeteneklerine, danışmanlık becerilerini kullanabilmelerine ve danışana yardım edebileceklerine yönelik inançları olarak tanımlanmaktadır (Şeker, 2019). Psikolojik danışmanlığın kendini geliştirmeye ve gelişime açık bir meslek olması nedeniyle gönüllü staj faaliyetlerinin psikolojik danışmanların gelişimine olumlu yansımaları olabilmektedir. Nitekim Korkut-Owen ve Tuzgöl-Dost (2020b)'un yaptıkları incelemede psikolojik danışman adayların, aldıkları eğitimin etkililiğinin artması için uygulama derslerinin ve süpervizyonun arttırılmasına yönelik önerilerde bulunmuşlardır. Bandura (1982)'ya göre kişinin bir alanda bilgi ve deneyimi arttıkça o alanda kendisine yönelik öz-yeterliği de artmaktadır. Mevcut çalışma bulgusunu destekler nitelikte Erkan (2011), psikolojik danışmanların eğitim yaşantılarına ilişkin memnuniyetlerinin öz-yeterliklerini yordamadaki rolünü araştırdığı bir çalışmada kendini geliştirmek adına yapılan faaliyetlerin ve alınan eğitimlerin psikolojik danışmanların öz-yeterlik algısını arttırdığını ortaya koymuştur. Yine yapılan araştırmalarda psikolojik danışmanların yaptıkları uygulamaların alanda kazandıkları deneyimlerin, kişisel ve sosyal gelişimlerine yönelik faaliyetlerinin de öz-yeterlik algılarını artırdığı belirlenmiştir (Fırınıcı-Kodaz ve Vural-Batık, 2018; Meyer, 2012). Benzer şekilde Çapri ve Demiröz (2016) psikolojik danışmanların aldıkları eğitimlerin, danışmanlıkla ilgili deneyimlerinin, katıldıkları kursların ve staj faaliyetlerinin danışma öz-

yeterliklerini arttırdığını ortaya koymuştur. Psikolojik danışmanların kendilerini geliştirmek adına gönüllü olarak yaptıkları stajlar, aldıkları süpervizyonlar, katıldıkları eğitimler mesleki ve kişisel gelişimlerini arttırarak kendilerini yeterli hissetmelerine olanak sağlayarak yardım becerileri öz-yeterliklerinin artmasına da katkı sağlayabilmektedir.

Psikolojik danışman adaylarının oturum yönetmeye ilişkin öz-yeterlikleri, zorluklara ilişkin öz-yeterlikleri ve psikolojik danışma öz yeterliği ölçeği toplam puanları ile gönüllü staj faaliyetlerine katılma durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Profesyonel deneyimler gerektiren oturum yönetmeye ilişkin öz-yeterlik, danışma anındaki zorluklara ilişkin öz-yeterlik ve psikolojik danışma öz-yeterliği ile staj yapıp yapmama arasında anlamlı fark bulunmaması psikolojik danışman adaylarının ders kapsamı dışında danışma deneyimlerine sahip olmamalarından kaynaklanıyor olabilir. Bu durum aynı zamanda öğrencilerin gönüllü yaptıkları staj uygulamalarının içeriği ile de açıklanabilir. Psikolojik danışma sürecinin deneyimsel bir yönü olduğu düşünüldüğünde psikolojik danışman adayları kendilerini, oturumu yönetme ve danışma sürecine ilişkin zorluklarla başa çıkmada yeterli görebilmeleri için deneyime ihtiyaç duymaktadırlar. Ancak gönüllü staj faaliyetlerinde kendilerine bireysel anlamda çok fazla psikolojik danışma yapma olanağı sunulmamasının bu sürece etki ettiği düşünülebilir.

Sonuç ve Öneriler

Psikolojik danışman adaylarının duygusal zekâ düzeyi ile psikolojik danışma öz-yeterlikleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan bu çalışmada psikolojik danışman adaylarının duygusal zekâ düzeyleri arttıkça psikolojik danışma öz yeterliğinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu çalışma geliştirilerek psikolojik danışman adaylarının yanında hâlihazırda alanda görev yapmakta olan psikolojik danışmanlara da mevcut ölçekler uygulanıp karşılaştırma çalışması yapılabilir.

Psikolojik danışman adaylarının oturum yönetmeye ilişkin öz-yeterlikleri, zorluklara ilişkin öz-yeterlikleri ve psikolojik danışma öz yeterliği ölçeği toplam puanları ile gönüllü staj faaliyetlerine katılma durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu durumun araştırma örneklemini oluşturan grubun genç olması (20-26 yaş arası), henüz yeterince psikolojik danışma tecrübesi yaşamamış olmaları ve stajda deneyimlediklerini uygulayacak bir çalışma ortamına sahip olmamalarından kaynaklandığı söylenebilir. Bu doğrultuda mevcut örneklem ile boylamsal bir çalışma yapılarak ileriki

dönemlerde staj yapma durumunun etkisi tekrar sınanabilir.

Mevcut araştırmanın örneklem sayısı araştırmanın sınırlılığını oluşturmasına rağmen araştırmanın dört farklı üniversitede ve dört farklı şehirde yapılması araştırmanın güçlü yönünü oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarının psikolojik danışman adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ile öz-yeterlik algılarının nasıl bir ilişkiye sahip olduğuna ilişkin farkındalıklarının artmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca yine araştırma sonuçlarının Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programlarını düzenleyen kurumlar için planlama süreçlerinde de yol gösterici özellikler taşıdığı söylenebilir.

Kaynakça

- Abdolvahabi, Z., Bagheri, S., Haghighi, S. ve Karimi, F. (2012). Relationship between emotional intelligence and self-efficacy in practical courses among physical education teachers. *European Journal of Experimental Biology*, 2(5), 1778-1784.
- Altınkaynak, S. ve Çakır, S. G. (2015). Rehber öğretmenlerin duygusal zekâ düzeylerinin incelenmesi. *Mediterranean Journal of Humanities*, 5(1), 77-87. Doi: 10.13114/MJH.2015111369
- Armstrong, A. R., Galligan, R. F. ve Critchley, C. R. (2011). Emotional intelligence and psychological resilience to negative life events. *Personality and Individual Differences*, 51(3), 331-336.
- Avcı, Ö. (2018). Öğrencilerin duygusal zekâ ile iletişim becerileri düzeylerinin bağımlı etkinliği üzerine bir uygulama. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(18), 205-220.
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 32(2), 122-147.
- Bandura, A. (1993). Perceived self- efficacy in cognitive development and functioning. *Educational Psychologist*, 28(2), 117-148.
- Bektaş, Y. (2006). Kültüre duyarlı psikolojik danışma yeterlikleri ve psikolojik danışman eğitimindeki yeri. *Ege Eğitim Dergisi*, 7(1), 43-59.
- Chan, D. W. (2004). Perceived emotional intelligence and self-efficacy among Chinese secondary school teacher in Hong-Kong. *Personality and Individual Differences*, 36(8), 1781-1795.
- Çapri, B. ve Demiröz, Z. (2016). Duygusal zekâ düzeyi ve psikolojik danışma öz-yeterlik inançları arasındaki ilişkide etkili psikolojik danışman niteliklerinin aracı rolü. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 1037-1048.
- Çetiner, M. A. (1992). *Bir lisede uygulanan rehberlik programının öğrenci başarısı üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çivitci, N. ve Arıcıoğlu, A. (2012). Beş faktör kuramına dayalı kişilik özellikleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 78-96.
- Çolak, T. S. (2010). *Logoterapi yönelimli grupla psikolojik danışmanın sosyal fobi üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Demirel, Y. (2013). *Psikolojik danışman öz yetkinlik ölçeğinin hazırlanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dielman, M. B. ve Franklin, C. (1998). Brief solutionfocused therapy with parents and adolescents with ADHD. *Social Work in Education*, 20(4), 261-268.
- Durmuşçelebi, M. ve Karayağız, Ş. (2018, 27 Haziran- 01 Temmuz). *Psikolojik danışmanlık ve rehberlik ile psikoloji bölümü öğrencilerinin duygusal zekâ ve psikolojik danışma öz-yeterliklerinin incelenmesi*. 3. Uluslararası Gençlik Araştırmaları Kongresi'nde sunulan bildiri, Muğla.
- Düşünceli, B. (2015). *Logoterapi yönelimli grupla psikolojik danışmanın travma sonrası hayata küsme bozukluğu üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Easton, C., Martin Jr., W. E. ve Wilson, S. (2008). Emotional intelligence and implications for counseling self-efficacy: Phase II. *Counselor Education and Supervision*, 47(4), 218-232.
- Erkan, Z. (2011). *Okul psikolojik danışmanı öz-yeterliğini yordamada eğitim yaşantılarına ilişkin memnuniyetin rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Fırıncı-Kodaz, A. ve Vural-Batık, M. (2018). Kurum deneyiminin psikolojik danışman adaylarının okul psikolojik danışmanı öz-yeterlik algılarına etkisi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 902-929.
Doi: 10.26466/opus.425811
- Gecas, V. (1989). The social psychology of self-efficacy. *Annual Review of Sociology*, 15, 291-316.
- Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence*. New York: Bantam Books.
- Gülbağçe, A. ve Özkurt, S. (2016). Rehberlik ve psikolojik danışmanlık programını tercih edecek olan öğrencilerin empatik eğilim ve empatik becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1-15.
- Günay, G. ve Bener, O. (2011). Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde aile içi yaşamı algılama biçimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15(3), 157-171.
- Hackney, H. ve Cormier, S. (2008). *Psikolojik danışma ilke ve teknikleri: psikolojik yardım süreci el kitabı*. (T. Ergene ve S. Aydemir Sevim, Çev.). Ankara: Mentis. (Orijinal çalışma basım tarihi: 2005)
- Hashemi, M. R. ve Ghanizadeh, A. (2011). Emotional intelligence and self-efficacy: A case of Iranian EFL University students. *International Journal of Linguistics*, 3(1), 1-16.
- İkiz, F. E. (2016). *Psikolojik danışma ve psikoterapide kuramlar ve yenilikçi yaklaşımlar*. Ankara: Nobel.
- İkiz, F. E. ve Totan, T. (2014). Etkili psikolojik danışman niteliklerinin değerlendirilmesine ilişkin ölçek geliştirme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(42), 269-279.
- Karadağ, E. ve Mutağçılar, I. (2009). Prososyal davranış ekseninde özgecilik üzerine teorik bir çözümleme. *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (8), 41-69.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. İstanbul: Nobel Yayın.
- Kılıç, M. (2019). *Psikolojik danışman adaylarının bazı değişkenlere göre duygusal ve psikolojik danışma öz-yeterlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler

Enstitüsü.

- Koçak, D. (2018). Psikolojik danışmada bulunması gereken özelliklerin ikili karşılaştırma yöntemi ile ölçeklenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(8), 1-16.
- Korkut-Owen, F. ve Tuzgöl-Dost, M. (2020a). Psikolojik danışman adaylarının mesleğe ilişkin kişisel eğilimlerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (53), 83-110.
Doi: 10.21764/maeuefd.620671
- Korkut-Owen, F. ve Tuzgöl-Dost, M. (2020b). Psikolojik danışman adaylarına göre etkili psikolojik danışmanın özellikleri ve psikolojik danışman eğitiminin etkisi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (8), 259-274.
Doi: 10.21733/ibad.728147
- Lent, R. W., Hill, C. E. ve Hoffman, M. A. (2003). Development and validation of the Counselor Activity Self-Efficacy Scales. *Journal of Counseling Psychology*, 50(1), 97-108.
- Maboçoğlu, F. (2006). *Duygusal zekâ ve duygusal zekânın gelişimine katkıda bulunan etkenler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Martin, W. E., Easton, C., Wilson, S., Takemoto, M. ve Sullivan, S. (2004). Salience of emotional intelligence as a core characteristic of being a counselor. *Counselor Education and Supervision*, 44(1), 17-30.
Doi: 10.1002/j.1556-6978.2004.tb01857.x
- Meyer, R. L. (2012). *Predictors of counselor self-efficacy among master's level counselor trainees: impact of cohort versus non-cohort educational programs*. Yayınlanmamış doktora tezi, Western Michigan University.
- Moafian, F. ve Ghanizadeh, A. (2009). The relationship between Iranian EFL teachers' emotional intelligence and their self-efficacy in Language Institutes. *System*, 37(4), 708-718.
- Özteke, H. İ. (2011). *İlköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların sosyal karşılaştırma ve öz-bilinç düzeyleri ile psikolojik danışman öz-yeterlik inancı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Pamukçu, B. ve Demir, A. (2013). Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği Türkçe Formu'nun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(40), 212-221.
- Plotnik, R. (2009). *Psikoloji'ye giriş*. İstanbul: Kaknüs.
- Rastegar, M. ve Memarpour, S. (2009). The relationship between emotional intelligence and self-efficacy among Iranian EFL teachers. *System*, 37, 700-707.
- Salami, S. O. (2010). Emotional intelligence, self-efficacy, psychological well-being and students attitudes: Implications for quality education. *European Journal of Educational Studies*, 2(3), 247-257.
- Sali-Bilgiç, H. (2011). *Rehber öğretmenlerin (psikolojik danışmanların) öz yeterlilikleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Salovey, P. ve Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*, 9(3), 185-211.
- Santrock, J. W. (2014). *Ergenlik*. Ankara: Nobel.

- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Hall, L. E., Haggerty, D. J., Cooper, J. T., Golden, C. J. ve Dornheim, L. (1998). Development and validation of a measure of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 25, 167-177.
- Semiz-Köroğlu, G. (2006). *Sınıf rehber öğretmenlerinin algularına göre psikolojik danışmanların duygusal zekâ düzeyleri (Kırıkkale ili örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şakar, G. (2018). *Psikolojik danışman adaylarının özgeciciliklerinin, duygusal zekâ, kültürel duyarlılık ve sosyal beğenirlik açısından yordanması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şeker, U. (2019). *Psikolojik danışman adaylarının problem çözme becerilerinin ve mesleki öz-yeterlik algularının özerklik, süpervizyon yaşantıları ve meslek etiği ile ilişkilerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tatar, A., Tok, S., Tekin-Bender, M. ve Saltukoğlu, G. (2017). Asıl form Schutte Duygusal Zekâ Testi'nin Türkçeye çevirisi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(2), 139-146.
- Terzi, Ş. (2016). Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29), 1-11.
- Turan, N. ve Özkan, B. (2017). Kadın olmak, hemşire olmak, başkalarının beni olmak. *Türkiye Klinikleri*, 3(3), 274-80.
- Türkekel, K. (2019). *Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ve akademik öz-yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Vural, M. (2010). *Psikolojik destek programının, hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocukların annelerinin umutsuzluk, iyimserlik ve pozitif-negatif duygu düzeylerine etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yayla, E. ve İkiz, F. E. (2017). Psikolojik danışmanların etkili nitelikleri ile danışma öz-yeterlik düzeyleri arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(48), 31-44.
- Yeşilyaprak, B. (2001). Duygusal zekâ ve eğitim açısından doğurguları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 25, 139-146.
- Yüksel, K. (2010). *Rehber öğretmen adaylarının özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz-yeterlik alguları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yüksel, K., Diken, İ. H., Aksoy, V. ve Karaaslan, Ö. (2012). Rehber öğretmen adaylarının özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz-yeterlik alguları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 137-148.